

Cvrsvs Philosophicvs

Arriaga, Rodrigo de

Antverpiæ, 1632

Sectio I. In quo consistat ratio vitæ.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-95614](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-95614)

SECTIO I.

In quo consistat ratio vite.

² **A**DVERTENDUM est, nonnullos antiquos Philosophos, quos refert Clemens Alexandrinus lib. 8. Stromatum, dixisse, sola cognitionem vivere, non verò plantas. Hanc sententiam iam ferè sopitam, recentiores nonnulli & excitant, & acriter contra communem omnium Theologorum & Philosophorum consensum conati sunt propugnare; vnde concluderunt, rationem vitæ solum consistere in principio cognitionis aut appetitus. Contra hos alij rursus insurgunt, & rationibus rationes accumulantes sine fine, probare conantur, & plantas vivere, & rationem vitæ in motu intrinseco consistere. Dixi paulò antè, quæstionem hanc esse ferè de nomine, id dum ostendo, simul totam difficultatem explano, & quid sentiendum sit, clarè propono.

SUBSECTIO PRIMA.

Quædam de re supponuntur.

³ **P**RIMUM est, duplicem esse posse operationem: unam *intrinsecam* siue immanentem in principio à quo oritur; sic actus intellectus manet in nostro animo à quo producit, sic nutritio in principio ipso se nutrit: *extrinsecam* aliam, quæ non manet in operante, qualis est productio creaturarum respectu Dei, productio caloris in meâ manu provenientis à calore existente in aëre vel in igne. Has duas operationes diversas esse inter se, & dari in rerum naturâ, ambigit nullus: supposita autem earum diversitate & existentia, quæ earum dicenda sit vitalis, quæ verò non, quæstio est de solâ voce. Quod si communis schola operationi immanenti tribuit nomen vitæ, & hoc negat operationi transeunti seu extrinsecæ, cur & nos illi non idem nomen tribuamus? Et hinc efficaciter rejiciuntur negantes plantis vitam: quia cum omnes ferè homines eas dicant vivere, & aliunde de re detur inter ipsas & alia non viventia, hæc differentia in motu ab intrinseco, cur non ratione illius potest illis hoc nomen *vivens* tribui, etiam si lapidi, aquæ, aut alijs entibus negetur.

⁴ **O**bjicies: Nomen vitæ non potest significare operationem ab intrinseco seu immanentem, nam multa, quæ communiter dicuntur mortua, habent tales operationes. Respondeo, licet solis operationibus immanentibus nomen vitæ tribuatur, non tamen omnibus, quia non omnes sunt eodem modo immanentes: sicut licet hoc nomen *homo* soli conveniat animali, non tamen omni, quia non omnia animalia eiusdem rationis sunt; ideoque rectè potest vnum dici homo propter specialem essentiam diversam ab altero.

⁵ **P**ro quo suppono Secundò, de re ipsâ dari inter operationes immanentes diversitatem. Alia enim est operatio immanens, quæ res constituitur in suo esse connaturali, siue debito, & hæc operatio tribui solet generanti, etiam si verè ab ipsâ essentia efficiatur, iuxta illud axioma, *Qui dat formam, dat consequentia ad formam*: huiusmodi sunt omnes productiones, quibus essentia

in se suas producit passionem, quibus aqua recuperat pristinam frigiditatem, quibus leuia sumum, & gravia feruntur deorsum, quia hæc omnia debentur illis pro connaturali illorum esse. Alia operatio immanens est, quæ res in se producit aliquam formam non sibi connaturaliter debitam, ut cum in se producit intellectus cognitionem, cum se auget animal: non enim homo est in statu violento, quando caret aliqua cognitione, nec si non nutriatur, vel crescat, dummodo non corrumpatur. Has duas operationes immanentes esse diversas, est certo certius: si ergo distinguuntur, cur non poterunt aliqua illarum dici vitales, non verò alia. Accutur ergo secundæ vitales, primæ verò non.

Sed objicies Primò contra hanc secundam suppositionem: Etiam Angelus dicitur vivere per cognitionem sui, sibi debitam in primo instanti ut constituitur in esse connaturali; item Deus vivit per intellectionem, quæ constituitur in suo esse; ergo etiam primæ operationes, quibus essentia constituitur per passionem in suo esse connaturali, debent dici vitales, vel hæc differentia de re assignata, est imperpetua ad rationem vitæ. Respondeo facillè, distinguendo duplicem vitam, aliam *physicam*, *intentionalem* aliam. Intentionalis vita est idem quod cognitio & appetitus, & de hac non loquimur in præsentia, neque ad eam requirimus ut producatur à ream constitutur in suo esse connaturali. *Physica* nec ut producatur vilo modo, ut patet in Deo, cuius intellectus & voluntas sunt improductæ. Alia vita est, *physica*, de quâ in præsentia, & quam plantis concedere intendimus, & pro hac posuimus differentiam illam de re operationum immanentium debitam, & non debitam, pro connaturali esse subiecti. Hoc supposito, argumentum respondeo, eo solum ut summum conuincit, Deum & Angelum non vivere vitâ physicâ (de quo nos infra) non verò probari, non vivere intentionaliter. vnde nec probatur, quoad vitam physicam non esse differentiam de re inter plantas & alia entia non viva, non enim affertur exemplum rei viventis vitâ physicâ per operationem immanentem debitam pro connaturali complemento subiecti, vel rei non viventis, etiam per talem operationem, quod debebat affertur, ut ea differentia de re à me assignata in ordine ad differentiam de nomine ostenderetur non bona.

Respondeo Secundò quoad instantiam ab Angelo petitam, ei non deberi absolute, ut propriam passionem, cognitionem sui, ideoque per illam in se productam vivere posse etiam ex hoc capite physicè.

Responderi Tertiò posset, etiam si Angelo debeat eius cognitio in primo instanti, nec essentia debentur passionem, adhuc tamen dari differentiam de re inter productionem passionum, & productionem cognitionis Angelicæ, ratione cuius productio intellectionis Angelicæ dicatur vitalis physicè, non verò productio passionum: nam cognitio Angeli respectu sui ipsius ita illi debetur in primo instanti, ut possit postea alias cognitiones illi similes vel respectu sui, vel respectu aliorum Angelorum eiusdem speciei, quæ tamen indebitæ sunt, producere in se physicè, & consequenter tota illa species cognitionis in vno individuo erit debita, in alijs

alijs indebita, & producibilis ab ipso Angelo in sensu composito cum indiuiduo sibi debito. Passiones autem ita debentur essentialiter, ut nullum indiuiduum earum possint habere, nisi quo constituentur in esse connaturali sibi debito: nam si semel anima v.g. habeat intellectum, non potest simul cum illo aliam habere eiusdem speciei, & consequenter non est producibilis intellectus ab intrinseco animæ, nisi quando illi debetur; ergo si nomine vitalis illam intelligamus quæ est producibilis ab intrinseco, postquam res est in suo esse connaturali constituta, bene ostendimus, cur passionem non sint vitales ex specie suâ, quia nunquam sunt producibiles tali modo: intellectus verò Angeli de se, vel hæc numero, vel alia distincta, eiusdem tamen speciei, est producibilis ab intrinseco, postquam Angelus est constitutus in suo esse, in quo motu conuenit cum plantis; ergo ex hac parte bene potest planta & Angelus dici viuens, etiam si essentialiter, quatenus suas passiones producant, non dicuntur viuere.

10 Sed vrgebis: Quando nutritur viuens, etiam producit pars passionis simul cum parte essentiali productæ per nutritionem: atqui ea productio partis passionis non est vitalis, licet ea pars passionis sit indebita in primo instanti, ergo non rectè dicitur vita consistere in productione immanenti rei indebitæ pro primo instanti. Respondeo, eam partem passionis, licet non debeatur in primo instanti ei parti formæ quæ nutritur, deberi tamen parti per nutritionem acquisitæ, & à quâ ea pars passionis producitur propriè. Vnde clarè constat, eam non esse vitalem, quia principio, à quo producitur, debetur pro connaturali esse, quod est contra rationem termini vitalis iuxta differentiam de re paulò antè datam.

11 Replicabis adhuc: Ea pars passionis non debetur parti præexistenti; sed hoc non obstante, à parte præexistente producitur, & illi est intrinseca, ergo absolute erit vitalis respectu illius. Respondeo, eam partem passionis toti supposito absolute deberi, quia debetur vni illius parti, & consequenter totum suppositum non viuere per illius productionem; quia eo modo quo dicitur toti supposito intrinseca, dicitur & est illi debita, & consequenter non est vitalis, parti autem præexistenti fateor non deberi. At quia non producit ab illâ nisi denominatiue, quatenus producit à comparte de nouo adueniente, non potest esse vitalis respectu præexistentis: nec item respectu nouæ partis, à quâ verè producitur, quia est illi debita; ergo nec poterit esse vitalis denominatiue respectu alterius compartis. Sicut quia corpus dicitur sensitiuum denominatiue ab animâ, non potest corpus aliter esse subiectum denominationis respectu sensationis, quam anima verè sit subiectum eius sensationis. Quod si à primo instanti deberetur sensatio animæ, ideoque hæc non viueret propriè physicè per sensationem, ita nec viueret corpus denominatiue per illam sensationem, quantumuis corpori esset indebita. Ratio huius à priori est, quia id, quod denominatiue conuenit toti ratione alicuius partis, debet propriè in eâ parte reperiri: quod si nulli parti ea productio passionis est vitalis propriè, non erit nec denominatiue respectu totius.

Replicabis adhuc: Etiam toti supposito debetur pars acquisita per nutritionem, & tamen, hoc non obstante, ea nutritio est vitalis, ergo etiam productio nouæ partis passionis erit vitalis, licet debita toti supposito. Respondeo, negando sequelam: nam quando loquor ego de toto supposito, cui dico esse debitam eam passionem, non includo ipsam passionem, sed causam illius, terminus autem vitalis non debet esse debitus suæ causæ: at quando loquimur de toto supposito, cui in obiectione dicitur deberi augmentum illud, iam includitur ipsum augmentum, quid ergo mirum, si in hoc sensu illi debeatur? sibi enim qualibet res est debita. Vnde talis modus debiti non repugnat operationi aut termino vitali. Secundò respondeo, in nutritione partem aduenientem non deberi ei à quâ verè causatur, & cui vnitur, ergo erit vitalis propriè respectu illius, & denominatiue respectu totius compositi: at partem passionis semper esse debitam illi principio, à quo propriè producitur, & consequenter nec respectu illius esse propriè vitalem, nec denominatiue ab illo respectu totius compositi. Et hinc declaratur prima solutio: nam quando requirimus terminum vitalem non esse debitum, loquimur respectu causæ à quâ procedit, non verò respectu compositi in quo includitur, illi enim essentialiter debet esse debitum sicut pars suo toti.

Contra totam hanc suppositionem secundam de differentia motus ab intrinseco debiti vel indebiti, obijcies Secundò: Actionem illam esse debitam vel indebitam pro primo instanti, est omnino per accidens ad rationem vitæ, si enim non assignatur differentia in modo tendendi, quid ad rem quod sit debita vel indebita ea actio? Respondeo facile, hic nos querere differentiam de re inter eos motus; esse autem debitam, vel non esse debitam eam actionem, proculdubio est differentia in re: iam autem ratione illius potest vna ex illis dici vitalis, altera non. Vnde male dicitur ea differentia per accidens se habere ad rationem vitæ: si enim nos eam differentiam significamus formaliter per nomen hoc *vita* non erit per accidens ad rationem vitæ.

Obijcies Tertio & difficilius: Etiam homini & plantæ est debita augmentatio pro complemento naturali, quid enim homo faceret in illâ magnitudine quâ primò formatus est, nonne magis esset violentus, si ita deberet semper manere incapax videndi, audiendi, loquendi, intelligendi, &c. quàm maneat violentus lapis extra centrum, aut aqua sine summo frigore. Idem est de plantis, si in eâ magnitudine, in quâ primò generatæ sunt, manere deberent, ergo ratione debiti non magis erunt vitales augmentatio plantæ & hominis, quàm motus lapidis ad centrum. Confirmatur à contrario: etiam ignis constitutus in esse sibi connaturali, & pro primo instanti debito potest immanenter operari, & tamen non dicitur viuens, ergo hæc differentia assignata nulla est. Consequentia est bona. Minor certa. Maior probatur, quia ignis potest augeri intrinsece per aggenerationem, quæ non debetur illi pro primo instanti, sicut planta augetur per nutritionem, ergo.

Propter hoc argumentum eiusque confirmationem putarem omnino, differentiam assignatam de motu ab intrinseco debito vel indebito

pro complemento naturali, licet detur à parte rei, non esse tamen sufficientem pro diuersitate harum vocum *vitalis* & *non-vitalis*: nam nec conuenit omnibus vitalibus, nec solis, quod euidenter probat argumentum factum. Confirmatio ab igne petita non ita virgere videtur: posset enim quis dicere, actionem aggeneratiuam ignis, esse eiusdem speciei, etiam si non vniat sibi ignem productum; & consequenter eam actionem non esse naturâ suâ immanentem, nec vitalem. Esse autem eandem in specie prædictam actionem generatiuam alius ignis, siue illum vniat secum siue non, est certo certius, quia non est principium vllum distinguendi eas actiones: neque enim diuersam habet actionem ignis candelæ, quando comburit stupam supra ipsam positam, aliquantulum tamen distantem ab illâ, cui non potest vniri ab eâ quâ comburit eandem positam iuxta se, ex quo resultat continuatio, ergo illa actio non est naturâ suâ, sed per accedens immanens, ergo nec vitalis.

17 Dices: Licet actio aggeneratiua ignis, prout terminata ad formam, non sit immanens naturâ suâ, vt probatum est, prout terminata ad vnionem continuatiuam necessariò est immanens; nec enim potest produci vnio continuatiua, nisi maneant ignis vnitus cum termino in quo producit eam vnionem. Sed contrâ, quia etiam ipsa vnio continuatiua potest produci ab extrinseco. Pone enim duas stupas æquæ supra ignem candelæ, inter se tamen non vnitas, ecce in hoc casu, eo ipso quod illæ accendantur, producit vnio continuatiua inter eas duas stupas, vnio autem illa continuatiua non manet vnita cum agente, nempe cum igne candelæ, ergo etiam ipsa vnio continuatiua & actio productiua illius non sunt necessariò immanentes. Quapropter diximus in libris de Generatione, non semper differre specie

18 aggenerationem à primâ productione. Actio autem nutritiua diuersa est specie à primâ generatione animalis non vitali, quæ differentia colligitur ex diuersissimis dispositionibus requisitis ad eas actiones: ex quo etiam fit, vt homines aptissimi ad nutritionem, inepti sint ad primam generationem, & è contrario; ergo hæc actiones diuersæ sunt: nam si non essent diuersæ, qui aptus esset ad vnâ, esset & ad aliam; sicut contingit in igne, qui eo ipso quod possit se aggenerare, potest & alium primò generare, & è contrario. Ecce ergo quot de re differentia dentur inter aggenerationem plantæ & animantium ex vnâ parte, & aggenerationem ignis & aliarum rerum, quæ non dicuntur vitales. Possunt ergo illæ dici vitales, licet hæc vitales non dicantur. Quia verò hæc ratio argumento infra Subsectione 4. faciendo rejici videtur, & Obiectione tertiâ supra factâ,

19 Idèò suppono Tertio de re aliam clariorem differentiam inter viuentia & non viuentia physica in eo motu immanenti: licet enim ignis aggeneretur immanenter, nec acquirat perfectionem sibi debitam in primo instanti, sicut & planta; negari tamen à nemine potest, eum solum per iuxta-positionem augeri vniendo sibi materiam approximata, sicut augetur & aqua; plantas autem & alia animantia non augeri per iuxta-positionem, sed per intus-sumptionem, id est attrahendo per poros alimentum in minutissimas par-

tes diuisum, & in se illud conuertendo, quo fit, vt augetur omnes partes etiam remotiores, quod non conuenit igni. Quando enim magnus ignis v. g. comburit stupam, non attrahit materiam stupæ per totum ignem, & ibi eam in se conuertit, sed eam relinquendo in loco vbi primò posita erat, conuertit totam in ignem.

Sed replicabis: Dum ignis consumit candellam & lychnum, attrahit ad se per poros lychni seuum, ceram vel oleum, ergo iam augetur per intus-sumptionem, ergo adhuc non est differentia de re inter ignem & plantas. Respondetur, ignem non attrahere per poros oleum ad se, sed applicatum lychno illud simul cum lychno in ignem conuertere, ex vtroque autem excitari flammam, unde nego ibi esse augmentum per intus-sumptionem, quale est in plantis & animalibus. Hæc est clarissima & notissima differentia plantæ & animalis ab aliis rebus, quam solum puto considerari ab his, qui nomen commune *viuentis* & plantis & animalibus dedere, quamque dabunt omnes etiam rustici, si regentur, cur planta viuât, quia scilicet augetur & se nutrit, interius succum, cibum, &c. trahendo. Ex hac clarissimâ differentia infero, à recentioribus illis malè negatum, plantas viuere: nam vita hæc solum significat eam virtutem se per intus-sumptionem ab intrinseco augendi, quæ cum non inueniatur nisi in solis viuentibus, merito potuit vnico communi nomine appellari. An autem hinc sequatur, Deum non viuere tali viâ, dicam infra.

Obiiciunt tamen hæc aliqui, eam differentiam esse per accedens ad rationem vitæ. Sed similis obiectio supra soluta est, ostendendo, eo ipso quod sit differentia de re, non posse esse per accedens ad diuersa nomina. Adde, ab his de re solum poni aliam multò minorem, scilicet quod actio sit debita vel non in primo instanti. Melius ergo ibi hæc obiectiones, quam nobis.

SYBSECTIO SECVNDA.

Examinatur quadam responsio.

ET SI difficultas hæc, vt vidimus, tota sit de solo nomine, tamen vt hoc nomen *vita* plantis tribuerent, multa de re falsa dixere nonnulli, quæ oportet examinare; alia vera, quæ confirmari amplius debent.

Primò ergo quidam docuere, partem per aggenerationem additam viuenti idèò esse vitalem, quia non potuit ab extrinseco produci; at partem ignis acquisitam non esse vitalem, quia etiam pars ignis fuisset ab alio producta, eo ipso quod applicaretur igni, vniretur illi, ergo potuit ab extrinseco produci. Olim mihi hæc differentia placuit, non scio tamen, an possit sustineri impunitis, quia idem etiam in viuentibus contingit: virga enim ab vnâ arbore abscessa, & in aliam inferta, vnitur illi, & retinet ibi propriam formam, & per illam aliquantulum augetur arbor; ergo illa eadem virga quæ in priore arbore fuerat ab intrinseco producta, erat naturâ suâ indifferens vt ab extrinseco adderetur ei viuenti; malè ergo dicitur, partem acquisitam per nutritionem non fuisse indifferentem naturâ suâ, vt ab extrinseco adderetur. Idem potest dici in animalibus: potest

potest enim aliquando pars aliqua carnis recen-
ter abscissa, si alteri applicetur, continuari cum
illa.

Huic rationi respondebit quis, etiam si illa vir-
gula sit indifferens, vt vniatur alieno supposito,
non tamen potuisse produci, nisi à principio in-
trinfeco, ideoque naturâ suâ esse immanentem,
quo differt ab igne, qui potuit etiam ab extrinse-
co produci. Sed hæc solutio videtur facile reici-
ri: nam etiam hoc modo pars viuientis potuit ab ex-
trinfeco primò produci, vt cum generatur infans
à matre; ea enim productio est ab extrinseco: er-
go quoad hoc modo omnino æquales ignis & vi-
uens; nam illa pars v. g. carnis potuit primò pro-
duci ab agente extrinseco, sicut ignis ab igne ex-
trinfeco, & non sibi vnito; & sicut ignis potuit
addi alteri igni, & sic illum augere, ita illa pars
carnis aut ramus arboris potuit addi & alteri vi-
uenti, ergo non est magis naturâ suâ immanens
ramus ille quàm ignis, quoad productionem vel
additionem.

24 Respondebis Secundò, vnionem continuati-
uam ignis produci ab extrinseco, at vnionem vir-
gulæ insertæ produci ab ipsâ arbore. Sed contrâ,
quia etiam ignis producit eam vnionem conti-
nuatiuam: quando enim ego applico duas can-
delas sibi inuicem, certè ego non magis produco
vnionem eorum ignium, quàm dum applico car-
nem carni, aut virgulam infæro arbori; ego enim
non præco. tunc vnionem continuatiuam eorum
ignium, aut arborum, &c. Contrâ Secundò, quia
etiam vnio continuatiua viuientis produci potest
ab extrinseco: quando enim mater producit for-
mam viuientis in totam materiam dispositam, et-
iam tunc producit vnionem continuatiuam ea-
rum partium, ergo etiam ex isto capite sunt pa-
res, vnio partium ignis, & vnio partium equi aut
plantæ.

25 Secundò principaliter impugno solutionem
positam supra: nam passionem etiam petunt esse
in essentia à quâ producuntur, nec possunt per se
produci ab extrinseco, ergo sunt naturâ suâ im-
manentes, ergo per solam immanentem actionem
per se non potest vllò modo assignari diuersitas
inter viuentia & non viuentia.

Huic argumento posset Primò responderi ex
sententiâ Thomistarum, qui, vt assignarent dif-
ferentiam inter productionem passionum & nutri-
tionem, dixerunt, passionem produci à generante
eadem indiuisibili actione, quâ & ipsæ essentia
producantur. Sed impugnantur euidenter: nam
passiones pendunt, vt à causâ materiali, ab essen-
tiis, ideoque non creantur propriè, sed generan-
tur, ergo actio productiua passionum non est pro-

26 ductiua essentia. Patet consequentia, quia essen-
tia sunt causa actionis productiua passionum; nihil
autem potest esse causa actionis quâ primò pro-
ducitur, esset enim causa sui ipsius quoad pri-
mum esse, quod repugnat. Secundò ex eisdem
minis improbabiler responderi potest, passio-
nes quidem produci à generante, non tamen ea-
dem actione quâ essentia, sed distinctâ, & poste-
riore naturæ ad productionem essentia: quod
potest confirmari eo axioma, *Qui dat formam,
dat consequentia ad formam*; ergo, qui producit
essentiam, producit & passiones essentiam conse-
cutas. Ex quo inferitur ad præsentem questionem
manifesta differentia inter productionem passio-

num & actionem nutritiuam, ratione cuius hæc
sit vitalis, non verò illa, quia productio passio-
num non est immanens; non enim manent pas-
siones in principio à quo fiunt, sed in essentia à
quâ non fiunt; nutritio verò manet in eodem vi-
uente à quo procedit.

Hanc doctrinam de productione passionum à
generante falsam esse, ostendi in Physicis ex a-
quâ in se recuperante pristinam frigiditatem, quæ
illius est passio, & ex aliis essentis recuperanti-
bus proprias passiones, ergo essentia producunt
in se proprias passiones. Rationem à priori reddi-
di, quia essentia continent eas passiones, & aliunde
magis indistantes sunt à seipsis quàm gene-
rans, ergo potiori iure est illis concedenda pro-
ductio passionum, quàm agentibus. Ideò

Tertio alij dixere, etiam si de facto passionis ab
essentis producantur, eò quod semper essentia
sunt proportionatæ & indistantes, id tamen non
provenire ab exigentia passionis; hæc enim con-
naturaliter oriretur ab agente, si ibi esset appro-
ximatum, & propria essentia impediretur ne
eam passionem produceret.

Nonnulli hanc sententiam omnino improba-
bilem reputant, eò quod vna essentia non con-
tineat passiones alterius, etiam eiusdem speciei,
ergo non potest illas causare. Consequentia est
bona. Antecedens suadetur, quia vna essentia,
quantumuis eiusdem speciei cum alterâ, est ta-
men illi aliquo modo dissimilis, vna enim fun-
dat negationem alterius quàm altera non fundat,
ergo sunt dissimiles inter se, ergo vna non con-
tinet passiones alterius. Leuissimum argumen-
tum, ad inuendendam tantam notam prædictæ opi-
nioni: etenim ipsæ essentia habent inter se eam
dissimilitudinem, & tamen inuicem continentur
adæquatè, & inuicem possunt causari; ergo non
obstante eâ dissimilitudine, vna continebit effe-
ctus alterius, eum contineat ipsam causam in quâ
illi effectus continentur. Ratio à priori, quia hæc
dissimilitudo consistens præcisè in negatione al-
terius, non solum non impedit continentiam,
quin etiam necessaria est ad illam: nihil enim
continet vt causa, nisi id à quo distinguitur. Sed
concedamus illis, hanc dissimilitudinem ma-
gnam esse, adhuc non rectè inferitur ex eâ, vnâ
essentiam non continere effectus alterius: quan-
tumuis enim Deus & creatura dissimiles sint, ad-
huc Deus continet omnes creaturæ effectus; er-
go ex dissimilitudine non rectè inferitur negatio
continentia.

Aduerte, modos vnus subiecti non posse in al-
tero recipi, quantumuis sit eiusdem speciei; quod
non oritur ex defectu continentia, sed ex alliga-
tione essentiali modi ad tale numero subiectum:
sicut ob eandem rationem actio creaturæ nequit
oriri à solo Deo, non quia Deus illam non con-
tineat, sed quia illa, cum sit determinatio moda-
lis causæ creatæ ad effectum, essentialiter respicit
hanc numero causam, & hoc numero subiectum.
Quare de actionibus, quibus producuntur pas-
siones, fateor libenter, actionem vnus essentia
non posse ab alterâ eiusdem speciei produci:
quod non oritur ex dissimilitudine inter essentias,
sed ex distinctione & alligatione modali ipsarum
actionum. Passiones autem ipsas productas per
actiones, cenfeo non esse alligatas huic numero
essentia, ideoque hunc numero intellectum (si
H h h distin-

distinguat) quantum est ex se, fuisse indifferens ut esset in animâ Petri aut in animâ Ioannis; sicut hæc numero albo fuit indifferens ut esset in hoc subiecto numero, vel in illo; & hic numero calor, ut esset in hoc ligno aut in illo, & consequenter ut non esset passio huius ignis aut illius: non enim video, cur formæ absolutæ ex se alligentur huic numero subiecto potius quam illi. Hoc ipsum efficaciter ostendi Disputatione 1. Metaphysicâ, à num. 84.

31 Ex quibus infero, probabilissimâ esse opinionem num. 27. positam, nempe, passiones huius essentia, quantum est ex se, non exigere produci ab intrinseco, id est ab eâ essentiâ in quâ sunt, sed esse indifferentes ut ab alterâ eiusdem speciei applicatâ producantur. Quod probatur Primò, in nostrâ sententiâ ponente gradus intensiōis homogeneos: nam gradus caloris, qui est octauus in igne, & consequenter propria illius passio, potuit esse primus vel secundus, ergo & ille, quantum est ex se, potuit non produci ab igne cuius est passio. Pater consequentia, quia si esset primus, produceretur ab altero igne, & ab extrinseco, ergo cum sit indifferens naturâ suâ ut sit primus vel secundus, est indifferens ut producat ab intrinseco aut ab extrinseco.

32 Adde, etiam quando est primus, esse passionem partialem ignis, sicut & octauum; nam passio ignis sunt omnes octo gradus caloris, non verò solus octauus: ergo cum pars passionis producat a generante, etiam tota passio, quantum est ex se, erit indifferens ut a generante producat, quod verum est, etiam si gradus sint heterogenei. Ex quo obiter impugnabis Secundò argumentum aduersariorū supra positum, quia, non obstante dissimilitudine inter essentias, una continet partialem passionem alterius; ergo, non obstante eadem dissimilitudine, poterunt passionem unius essentia produci ab alterâ.

Probatur Secundò in omni sententiâ, etiam de graduum heterogeneitate, quia aqua iuuatur ad recuperandam pristinam frigiditatem (quæ est eius passio) ab agentibus extrinsecis, v. g. ab aëre frigido, à niue vel gelu circumdante aquam; similiter terra iuuatur ad recuperandam siccitatem, si distinguatur à Sole, igne, &c. ergo possunt passiones produci ab agente extrinseco appproximato essentia.

33 Denique Tertio probatur etiam ex aduersariis, qui docent, esse valde probabile, passiones produci a generante, licet per actionem distinctam ab eâ quâ essentia; ergo probabile etiam est, posse passiones produci, quantum est ex se, ab alterâ essentiâ, etiam si non sit generans essentia in quâ sunt passiones. Pater consequentia, quia non sunt diuersæ in specie essentia generans, v. g. Bucephalus generans alium equum, ab altero equo qui illum non generauit; imò, qui modò generatur à Bucephalo, potuit ab altero generari; ergo si Bucephalus generans equum potuit producere passiones illius, potuisset etiam, licet illum non generasset, easdem producere passiones: generasse enim, vel non generasse, non minuit nec immutat illius virtutem circa passiones, ergo hæc non sunt naturâ suâ immanentes, quandoquidem naturâ suâ non exigunt produci ab essentiâ in quâ sunt.

34 Adhuc tamen, hoc admissò, argumentum à

me supra loco secundo factum vim habet: nam si passiones naturâ suâ sint producibiles ab extrinseco, idem etiam videtur dicendum de nutritione. Sicut enim dicunt hi Auctores, si due animæ esset penetratæ inter se, & una impediretur à productione suarum passionum, altera posset in eâ producere passiones, unde inferunt, eas esse naturâ suâ transeuntes; etiam eodem modo ego dicam, si duo stomachi penetrarentur, & unus impediretur ne in cibum approximatum ageret, posset alter in illum agere, & dispositiones ad animam recipiendam producere, ipsamque animam inducere in cibos alterius stomachi, tamque vnire cum illo altero stomacho. Certè quilibet, re bene consideratâ, statim notabit, non magis dici gratis, materiam primam penetratam cum alterâ, posse in eam alteram introducere quantitatem, quàm stomachum cum stomacho penetratam posse materiam applicatam dissipare, & partes animæ aut vnionis illius cibi cum altero stomacho producere, ut Hurtadus facit §. 45. qui tamen hinc redarguitur, dum magis immanentem fecit terminum nutritionis quam passionis. unde enim poterit quoad hoc differentiam assignare? Ideo absolute puto, posse, si applicatio sufficiens daretur, viuens ab altero viuente iuari, ut conuertat alimentum in substantiam propriam; ergo ex hoc capite non potest assignari differentia inter productionem passionum & nutritionem plantæ aut hominis, ut videtur naturalis, alia non. Ideo

Quartò posset argumento supra facto occurrere, si diceretur, passiones produci quidem ab essentiâ in quâ sunt, non tamen ut a causâ principali, sed ut a vicariâ & substitutâ generantis, ad quem pertinet dare formam & consequentia ad illam, ideoque essentiam non operari nomine proprio, sed nomine alieno, viuens autem debere operari nomine proprio. Nollem verbis & solo modo loquendi difficultatem deludere: si enim essentia verè & realiter immediatè, ut causa perfectior, & præcontinens passiones, eas producit, quid interest, etiam denominari ipsum generantem eorum causam? Nonne calor est principalis causa alterius caloris à se producti, quantumvis denominet ignem calefacientem, & sit virtus ipsius ignis? Deinde, nequit essentia instrumentum esse generantis ad producendas passiones, quia instrumentum non est propter se, sed propter aliud, ut patet in speciebus, quæ, quia sunt instrumenta ad cognitionem, ad illam ordinantur, non è contrario cognitio ad species: idem est in accidentibus, quæ, si sunt instrumenta substantiæ, solum ad illam ordinantur; atqui essentia non est præcisè propter passiones, sed potius è contrario passiones sunt propter essentiam, ergo essentia non est instrumentum ad productionem passionum.

Adde, si essentia non operaretur nomine proprio, nunquam nec alieno producerent passiones; quia vicarium & substitutum alicuius non operatur in præsentia eius à quo substituitur, præsertim quando hoc est potens operari, sed generans est approximatus & potens producere passiones, ergo non dabit locum ut essentia eas producat, si essentia solum est vicaria ipsius, sed per seipsum generans eas producet; ergo si essentia illos producit, certè nomine proprio operatur, non alieno.

Dices:

SUBSECTIO TERTIA.

Alia solutio reiecta.

38 Dices: Non eget generans vicario & substituto ob defectum virtutis & approximationis, sed ob defectum commensurationis; magis enim commensuratur anima equi cum passionibus propriis, materia cum propriis, &c. quam Deus generans materiam & formam equi, cum eisdem passionibus. Sed contra Primò, quia quando generans & essentia generata sunt eiusdem speciei, ut contingit in omnibus causis vniucis, tam commensurata est cum passionibus essentia generans quam generata, ergo tunc non producentur passionibus ab essentia generata, sed generante. Consequentiæ est bona in tuis principiis. Antecedens probatur aperte, quia vel commensuratio consistit in similitudine, & hanc tantam habet essentia generans quantum generata; vel consistit in virtute & continentia effectus, & hæc est eadem etiam in generante; vel denique consistit in approximatione, & hanc iam habet generans per te: ergo non deficit generanti commensuratio, ergo, cum aliunde ad ipsum primario pertineat producere passionibus, necessarium illas producat, nec dabit locum vicario.

39 Contra Secundò, quia eo ipso quod generans sit potens producere passionibus, cum & eas contineat, & sit sufficienter approximatus, si aliunde ad ipsum ut ad causam principalem pertineat eas producere, quantumvis non sit tam similis cum passionibus, & consequenter tam commensuratus quam essentia, adhuc tamen debet illas producere, nec admittit consortium substituti aut vicarij, ut patet in Deo ut obiecto respectu visionis illius: eo enim ipso, quod ad obiectum principaliter pertineat, concurrere ad cognitionem sui, ad speciem verò ut ad vicarium ipsius, & Deus sit approximatus intellectui Angeli vel Beati cuiuslibet, ac potens concurrere ad obiectum, quantumvis non sit tam commensuratus cum cognitione creatâ, quam esset species impressa creata (hæc enim esset eiusdem ordinis, & in eadem potentia cum cognitione) nihilominus

40 Deus solus concurret sine specie. Imò & in sententiâ aduersariorum est impossibile etiam de potentia absolutâ talis species, quia nequit, inquit, dari instrumentum & vicarium per se ordinatum, ad supplendum defectum causæ approximatae, & potens operari; ergo, quantumvis essentia generans non sit tam commensurata cum passionibus, quam essentia generata, quia tamen absolute est potens & approximata, non admittit vicarium & substitutum, si in ipsâ sit præcipuum ius operandi. Ratio à priori est, quia defectus commensurationis suppletur per præcipuum ius ad operandum; imò repugnatet præcipuum ius ad operandum, si per ipsum non suppleretur defectus commensurationis.

Hinc constat, nullam solidam de re dari diuersitatem inter productionem passionum, & augmentationem viuents, nisi recurratur ad eam quam nos dedimus Subsektionem 1. de augmento per intus-sumptionem.

DIFFIDENTES aliqui immanentia per se termini vitalis, aliter rationem vitæ in potentia nutritiua explicuerunt. Inquunt ergo, eam idè esse vitalem, quia ut talis determinata est ad operandum immanenter: positis enim omnibus prærequisitis ad nutritionem, quæ sunt longè diuersa à prærequisitis ad primam generationem, ut supra ostendimus, non potest non immanenter operari; ignis autem, etiam positis omnibus dispositionibus ad operandum in se, potest operari in alio transeunter, ideoque non est potentia determinata ad operandum immanenter, & consequenter nec vitalis. Censent enim hi, principium viuens illud esse, quod, positis omnibus prærequisitis ad operandum, est determinatum ad operandum in se immanenter perfectionem sibi primo instanti indebitam, siue ea productio sit eiusdem speciei cum alterâ transeunte, siue non; sicut potentia libera est illa, quæ, positis omnibus prærequisitis ad operandum, potest non operari, quantumvis actio libera sit eadem in specie cum necessariâ, imò & possit esse eadem numero. Unde etiam in horum sententiâ eadem actio numero, quæ est vitalis, potest non esse vitalis; sicut idem actus numero liber potuit esse necessarius, & è contrario, casu quo libertas sit denominatio extrinseca actui. Differt hæc sententiâ à communi, quod communis requirit ad vitalitatem, ut actio ex specie suâ sit immanens, hæc verò sententiâ non id requirit, sed præcisè, ut principium actionis vitalis sit determinatum ad operandum immanenter, positis prærequisitis.

Contra hunc modum dicendi duo videntur difficultates non æquem ingerere. Primum est: quia potentia nutritiua, etiam positis omnibus prærequisitis, non est determinata ad operandum immanenter; ea enim ut talis formaliter, & cum omnibus prærequisitis, nempe calore, humore, & aliis qualitatibus concurrentibus ad nutritionem, potest operari transeunter omnes dispositiones, quæ producuntur in passio antequam sibi illud vniat, item & formam substantialem chyli aut alterius compositi præcedentis per se ad conuersionem substantialem viuents, ergo ea potentia, etiam ut nutritiua, non est determinata ad operandum immanenter, ergo nec vitalis, iuxta hæc principia.

Respondent, non esse vitalem eam potentiam nutritiua respectu productionis formæ chyli, quia respectu huius non est determinata ad operandum immanenter, esse tamen vitalem respectu aggenerationis substantialis, quia positis omnibus prærequisitis ad aggenerationem substantialem, non potest non illam immanenter operari. Sed contra, Ergo potentia nutritiua, ut talis, positis omnibus prærequisitis, ex parte talis potentia absolute non est determinata ad operandum immanenter, sed vel immanenter, vel transeunter: immanenter, formam substantialem viuents; transeunter, formam chyli, quæ duæ formæ formaliter ex eisdem principiis oriuntur: ergo potentia nutritiua non est vitalis, eo quod per se ad vitalitatem requiratur principium absolute

H h h 2 solutè

solutè esse determinatum, positis omnibus prærequisitis ad operandum immanenter, alioquin cum id nō habeat potentia nutritiua, vt vidimus, non erit vitalis, quod à te non concedetur.

45 Respondebis Secundò, non requiri ad rationem principij viuents, illud esse omnino determinatum ad omnes actiones immanenter producendas, sed solum eas, respectu quarum dicitur principium viuens; hoc autem iam habet potentia nutritiua, quæ determinata est ad operandum immanenter partem propriæ formæ, quæ aggeneratur, aut vnionem substantialem, vt in homine; ergo erit potentia vitalis respectu huius, sicut non est de ratione potentie liberæ, eam esse indifferentem ad omnia obiecta, sed præcisè ad ea respectu quorum dicitur libera.

46 Sed contra Primò, quia hoc non tam est principium esse determinatum ad operandum immanenter, quàm esse potens operari immanenter vel transeunt: in quâ explicatione prorsus tuam mutas sententiam. Secundò id non videtur sufficiens ad constituendum principium vitale, vt iam probò.

Secunda difficultas contra hanc sententiam desumitur ex igne, qui etiam, positis omnibus requisitis ad operandum, & contiguitate cum passio, determinatus est ad operandum immanenter in passio suam formam; non enim potest non sibi vnire terminum illum productum, & tamen ignis non est principium vitæ, ergo non sufficit ad rationem principij vitalis, illud esse determinatum ad operandum immanenter positis omnibus requisitis.

47 Respondebis, approximationem esse prærequisitam non ex parte ignis, sed ex parte passio; principium autem vitale debere esse determinatum ad operandum à requisitis ex parte sui ipsius. Sed contra Primò, quia approximatō non minus requiritur ex parte causæ quàm ex parte passio, in quo viuens non aliter determinatur ad operandum immanenter, nisi ab approximatione, vt ab vno prærequisitis, quia sine illâ non est determinatum ad operandum. Contra Secundò, quia siue approximatō teneat se ex parte passio, siue non, certè, illâ posita, ignis est determinatus ad operandum immanenter; ergo absolute erit viuens.

48 Probo consequentiam ex tuâ doctrinâ, quâ dicis, viuens esse illud, quod, positis omnibus prærequisitis ad operandum, determinatum est ad operandum immanenter, sicut principium necessarium est illud, quod, positis omnibus requisitis ad operandum, determinatum est ad operandum: atqui, vt principium sit necessarium, sufficit, si determinetur ad operandum, vel ex prærequisitis ex parte potentie, vel ex parte passio; ergo similiter, vt sit principium viuens, sufficit, determinatum esse ad operandum immanenter à prærequisitis ex parte passio; ergo ignis, qui determinatus est ad operandum immanenter ex prærequisito, etiam si existente in solo passio, absolute erit principium vitale. Contra Tertio, quia cum in præsentī disputetur de significatione vocis *viuens*, debes niti auctoritate communi, vt dicas, viuens significare principium determinatum ad operandum immanenter à prærequisitis agentis, non verò passio; hoc autem nullus hucusque dixit, neque de hac distinctione somniauit, ergo sine fundamento pro libitu id à te docetur.

Aliter hanc sententiam, & benè, impugnat Hurtadus, quia ex eâ sequitur, conceptum viuents esse ex se imperfectiorem quàm conceptum non viuents, quod videtur esse contra lumen naturæ. Sequela manifestè probatur, quia si viuens in hoc formalissimè distinguitur à non-viuente, quod viuens eundem terminum non potest nisi in se producere, non viuens autem potest in se & in alio, certè maiorem habet virtutem, qui in se & in alio potest, quàm qui solum in se, quæ propositio lumine naturæ est nota; ergo maior est virtus non viuents, quæ ad vtrumque extenditur, quàm viuents, quæ solum ad se: imò in hac sententiâ conceptus viuents consistit in carentiâ virtutis ad operandum ad extra, quod est ridiculum. Posset fortè respondere, non viuens esse etiam determinatum ad non operandum ad intra, unde non habet maiorem virtutem quàm viuens. Sed hæc solutio non potest à te reddi, qui expressè dicis, principium non viuens posse esse operatum ad intra & ad extra, ideoque non esse viuens, quia non est determinatum ad operandum præcisè ad intra, ergo iuxta tuam sententiam maiorem habet virtutem non viuens quàm viuens, quod falsum est.

Obiicies, etiam nos non posse assignare illam maiorem perfectionem in viuente, quàm in alia non viuente; nam se augere per intus-sumptionem, non est quid nobilius quàm operari ad extra, ergo eadem est vtrique difficultas. Respondeo Primò, à me saltem non fieri viuens imperfectius, quàm sit non viuens: non enim coactio rationem vitæ in carentiâ virtutis, prout tu, sed in positiuâ virtute. Secundò dico, ex conceptu suo virtutem illam attrahendi ad se cibum per poros, illamque sibi vnendi, & se illo perficiendi, maiorem virtutem esse ex se, quàm solum posse operari ad extra non se perficiendo, nec attrahendo ad se alimentum, & distribuendo illud per omnes sui partes, sed solum operando in materiâ iam applicatâ.

SVBSECTIO QVARTA.

Aliæ explicationes reiectæ.

ALII, vt adhuc, eum terminum nutritionis naturâ suâ esse immanentem, ostendunt, & inde rationem vitæ in immanentia per se constituent, docent, terminum nutritionis naturâ suâ petere manere in viuente à quo producit: quia cum viuencia sibi præfigant terminum paruitatis, infra quem non possint existere, & quod per nutritionem acquiritur, sit infra eam paruitatem: inde est, vt in illâ seorsum non possit conseruari forma viuents, ideoque ea pars perat esse simul cum producente, quod est, esse intrinsecam illi naturâ suâ: hoc autem non conuenit parti aggeneratæ ab igne, quia cum ignis, quantumvis exiguus, producat, possit separatus conseruari, eò quod sibi non præfigat terminum paruitatis, inde est, vt pars illa ab igne producta non sit naturâ suâ immanens, & consequenter nec vitalis, secus pars per nutritionem acquisita.

Hæc tamen explicatio non difficilior quàm præcedentes reicitur, quia aliud est, eam partem, quæ per nutritionem acquiritur, non posse seorsum solam conseruari, & hoc transeat, aliud est, illam

illam esse naturā suā immanentem, quod falsum est, nec sequitur ex primo. Nam sume partem illam per nutritionem acquisitam, illa licet non potuerit sola conseruari, potuit tamen simul cum aliis in primā generatione produci: tunc autem non esset immanens, quia non esset vnita cum parte producente, etiam si sit vnita cum aliā parte cum ipsā simul productā; ergo hæc pars, quantumuis minima, per nutritionem acquisita, non est naturā suā immanens, cum naturā suā potuerit in primā generatione produci, quando non esset immanens. **Contrā Secundò**, quia forte in aliquibus nutritionibus acquiritur tanta materia, quanta prærequisita est ad primam generationem, quæ sit in maximè exigua materia. **Contrā Tertiò**, quia adhuc, si ignis præfigeret sibi terminum paruitatis, eò quod in puncto non posset conseruari, non ideo formalissimè esset vitalis; ergo conceptus vitalitatis non est explicandus dependenter ab eo, quod præfigat sibi vel non præfigat terminum paruitatis. Tandem hoc reicitur ex Subsektionē præcedenti, in quā ostendi, etiam nutritionem posse fieri ab alio viuente, si intimè esset penetratum. Vide ibi dicta.

54 Minus malè posset hæc immanentiā partis per nutritionem acquisitæ cum aliis explicari, eò quod pars viuētis exigit, vt licet primò possit produci transeuntē, non possit tamen illi postea addi, nisi ab ipso producat; pars autem ignis & primò potest ab extrinseco, & etiam addi ab extrinseco (si enim duæ candelæ accensæ inuicem se tangant, etiam si non sit vna ab alterā producta, adhuc vniuntur, & inuicem augebuntur, quod non contingit in viuētibus;) ergo diuerſam immanentiam per se habet terminus nutritionis à termino aggenerationis ignis, erit ergo vnus vitalis, etiam si alius non sit.

55 Sed obieciēs: Color est de se omnino indifferens vt producat ab extrinseco, & tamen actio, quæ autem producit colores in se sibi indebitos pro primò instanti, quā v. g. carduelis se colorum varietate paulatim depingit, est actio vitalis, ergo ad rationem actionis vitalis non requiritur, terminum illius naturā suā esse immanentem. **Respondet**, colorem respectu carduelis esse naturā suā immanentem, quia illi non potest addi ab extrinseco; nos autem non quarimus in termino nutritionis immanentiam, nisi respectu illius quod viuit per productionem ipsius, hoc autem non refutatur prædictā obiectione.

56 Melius ergo reicitur hic modus dicendi ex his quæ suprà docui, ostendens, etiam in viuētibus partes ab alio productas posse vniri, vt de virgā insertā arbori, & in parte carnis additā animali monstrauit, & simul ratione probans, si stomachi essent penetrati, posse vnum disponere pro altero cibum, ex quo inferitur, eam partem non esse per se immanentem.

Tandem ergo posset, relicto sermone producto, recurri ad actiones, dicique, actionem primò generatiuam in viuētibus esse diuersam specie à nutritiua, hancque naturā suā esse immanentem, illam verò transeuntē, etiam si terminus virtutisque idem sit; differentiamque harum actionum colligi ex diuersis dispositionibus, & comprius concurrentibus ad illas, præsertim si potentie sint distinctæ. Hic modus est inter hos omnes probabilissimus, & à nobis suprà probatus fu-

ſus, & ex eo ostendimus discrimen inter aggenerationem ignis, & nutritionem, quòd aggenerationis ignis, cum sit eiſdem ſpeciei cum primā generatione, non est naturā ſuā immanens, & conſequenter nec vitalis, ſicut non est prima eiſdem ignis generatio. Verū adhuc contra illum arguet argumentum deſumptum ex eis ſtomachis penetratis: tunc enim vnus poſſet agere in cibum alterius, & illi vnire cibum, quæ actio eſſet tranſiens, & non videtur diuerſa in ſpecie ab alterā immanente, quā idem ſtomachus pro ſe ageret; ergo non ſolum ille terminus non eſt naturā ſuā immanens, ſed nec actio illa ex ſpecie ſuā, poteritque alia eiſdem ſpeciei eſſe tranſiens, non ſecus ac in igne.

SUBSECTIO QVINTA.

Vera ſententia.

Ex dictis conſtat, in plantis nullum aliud poſſe de re aſſignari diſcrimen à ceteris non viuētibus, quā in augmento intrinſeco per inuſumptionem, ſiue terminus ille productus, naturā ſuā producibilis ſit ab extrinſeco, ſiue non; & ſiue ea nutritio ſit eiſdem ſpeciei cum actione alterā non immanente, ſed tranſeuntē in alienum ſuppoſitum, vt in exemplo poſito de duobus ſtomachis applicatis ſatis conſtat, ſiue ſit diuerſa: ſolum enim vita hæc conſiſtit in aggeneratione per inuſ-ſuſceptionem.

Sed obieciēs: Ergo eadem actio in ſpecie poteſt eſſe vitalis & non vitalis. Concedo ſequelam, in quā non video vllum abſurdum, imò videntur id omnes teneri dicere. Si enim Deus diuinitus impeditet, ne vllus actus vitalis ab animā productus illi vniretur (vt ferè omnes concedunt poſſe fieri) tunc ea actio non eſſet actus vitalis, quia terminus illius non eſſet actus vnitus ſuo principio.

Reſpondebis: Eſſet vitalis, quia naturā ſuā peteret vnionem, etiam ſi per accidens eam non haberet. Sed contrā, quia vitalitas actualis non conſiſtit in eā exigentiā, ſed in eo quòd actus maneat terminus in eo principio, hoc autem non daretur tunc, ergo non eſſet actus vitalis. **Contrā Secundò**, quia etiam illa actio, quam ego pono tranſeuntē, potuit eſſe naturā ſuā immanens, (per ſe enim erat capax, vt oriretur à ſtomacho vnito cum ſe aggregante;) quòd autem de facto illi non fuerit vnitus, eſt illi per accidens; per ſe enim ad eam vnionem videtur dicere ordinem, quia conuerſio alimenti videtur eſſe in ordine ad vnionem. Sed quidquid ſit de hac inſtantiā, ego dico, in conſequenti ſuprà illato nullum eſſe abſurdum.

Hinc infero, vitam, quæ eſt communis plantis & animantibus, nullo modo conuenire Deo. Quod probo: nam Deus non ſe nutrit per inuſumptionem vllō modo, ergo nullo modo habet hanc vitam. Addo, in nullā ſententiā aut explicatione circa vitam plantæ, poſſe eam vitam Deo conuenire, non iam dico ſecundū imperfectionem plantæ, ſed neque ſecundū rationem communem vitæ.

Quod ſic oſtendo. Deus non mouetur phyſicè, neque conſtituitur in ſuo eſſe, neque etiam antequam conſtituatur, nec per intellectionem, nec per volitionem, ergo nec viuit vllā vitā phyſicā, quæ

quæ in operatione immanenti consistat, quo solo sensu potest plantis vita tribui, ut ex omnibus modis dicendi suprà relatis, & ex re ipsâ satis constat. Consequentia ergo est evidens. Antecedens autem certissimum non solum Catholicis, sed & benè sentientibus Philosophis: est enim Deus incapax compositionis, siue substantialis, siue accidentalis, ergo incapax mutationis. Patet hæc consequentia, quia mutatio necessariò fit per aliquid superadditum rei quæ mutatur; imò si in rigore motum acciperemus, immediatè ante illum debuit præcedere carentia illius rei quæ per motum acquiritur, quod nouam argueret imperfectionem in Deo; ergo Deus non mouetur physice, ergo nec uiuit vitâ physicâ.

61 Respondebis Primò: Deus producit aliquid physice immanenter in se, ergo uiuit vitâ physicâ. Consequentia videtur bona ex supradictis. Antecedens probatur, quia Pater æternus physice producit Filium, & uterque Spiritum sanctum, Filius autem verè manet in Patre, Spiritus sanctus in utroque; ergo Pater & Filius physice immanenter producant, ergo uiuunt vitâ physicâ. Sed contrà Primò, quia in Conclusionem loquimur de vitâ omnibus tribus personis communi, & quæ in intellectione consistat; hæc autem, de quâ in obiectione, nec est Spiritui sancto communis, nec in intellectione consistit. Contrà Secundò, quia licet Filius maneat in Patre, & Spiritus sanctus in Patre & Filio à quibus producit, ideoque hæc sit productio immanens per se, Patri tamen debetur Filius pro primo instanti, & utrique Spiritus sanctus; imò productio Filij est constitutum intrinsecum Patris, & spiratio actiua est quid intrinsecum & realiter identitatum cum Patre & Filio, ergo non uiuunt physice per has productiones, iuxta sententiam illorū, qui productionē vitalem dicunt eam quæ ita est immanens, ut supponat principium constitutum in suo esse connaturali, seu debito pro primo instanti, quæ est ferè 62 omnium explicatio. Idem item dicendum est iuxta sententiam illorum, qui non aliam vitam admittunt, quàm cognoscere & appetere; item & iuxta nostram, quæ vitam physicam ponit in augmento perintusumptionem. Solum illi, qui ad rationem vitæ requirunt, actionem esse per se immanentem, siue sit debita siue non, siue de complemento naturali subiecti siue non, poterunt eas productiones dicere vitales: sed hi non possunt vitam tunc plantis tribuere, propter dicta suprà; ergo non potest dari vlla ratio vitæ physice communis Deo & plantis.

Obiicies: Communiter à Theologis hæ productiones dicuntur vitales, ergo cum hæc sit quæstio de nomine, non est ab illis recedendum, præcipuè cum ob eandem rationem plantis vitam concesserimus. Ut ab hoc ultimo incipiam, 63 Respondeo, à nobis non præcisè propter auctoritatem communem, sed quia reperitur conuenientia in plantis de re cum his quæ manifestè sunt viuente, nempe cum animantibus, quam conuenientiam non habent aliæ res, ideo plantis vitam concessam fuisse. Si enim de re nihil speciale plantæ haberent, quod non haberet & ignis, non videretur sufficere sola auctoritas communis ad dicendum, plantas viuere, non verò ignem. Si ergo nihil speciale reperitur in productione Filij & Spiritus sancti, quod non reperiatur in produ-

ctione passionum, & in quo illa productio conueniat cum solis manifestè viuente, non video, cur præcisè ob solam auctoritatem communem productio illa dicatur vitalis, non verò productio passionum. Respondeo Secundò, non adeo 64 esse communem sententiam docentem, eas esse vitales. Patres enim præcisè eas dicunt immanentes, de vitalitate autem nihil docent. Theologi verò plurimi negant, eas esse vitales, imò tenentur negare quotquot dicunt, principium viuens esse illud, quod constitutum in suo esse naturali debito pro primo instanti operatur immanenter. nam Deus ante has productiones non supponitur constitutus, ergo nec uiuit physice per illas, iuxta hanc definitionem communem viuents, quàm qui admittunt, & aliunde dicunt hanc productionem esse vitalem, non loquuntur consequenter.

Idèò respondebis Secundò cum aliis recentioribus, Deum conuenire cum plantâ in eo, quod ab intrinseco habeat suam perfectionem, scilicet intellectiōnem, volitionem, &c. sicut planta ab intrinseco habet augmentum. Hæc responsio solis verbis videtur aliquid dicere, in re tamen nihil: nam rogo, Quid est, Deum habere suam perfectionem ab intrinseco? Certè hoc non est, quod Deus det sibi, & producat in se eam perfectionem, ergo Deus non aliter habet eam ab intrinseco, nisi quatenus non eam habet productam ab alio: hoc autem non est. Optè illam habere ab intrinseco, sed, ut dixi, non esse productam. Vnde duo inferuntur maxima absurda: 65 Primum, Deum esse viuente, nihil esse aliud, quàm Deum esse improductum. vnde si per impossibile Deus nec intelligere, nec amare, nec aliquid aliud operari posset, sed præcisè essetens improductum, esset viuens, quod proculdubio est contra communem omnium acceptionem circa hanc vocem *viuens*. Et confirmatur: quia si per impossibile cælum, aut lapis, aut terra non esset producta, eo ipso esset viuens iuxta hanc sententiam. hoc autem quis dicet? constat enim & apud rusticos & idiotas, terram & aquam non esse viuente, non autem constat ita clarè eam esse productam; ergo viuens non consistit formaliter in eo quod sit improductum, nec vllus vnquam probauit, terram à Deo produci, quia aliàs esset viuens.

Secundum absurdum quod ex eâ sententiâ sequitur est, plantas in hoc sensu non viuere, vel saltem non habere vllam rationem vitæ Deo communem, prout hi contendunt. Si enim Deum viuere, nihil est aliud, quàm non esse productam eius perfectionem, certè hoc nullo modo conuenit plantæ, quæ producta verè est, & perfectionem quam habet, habet non minus productam quàm lapis, vel quacumque alia res mortua: & in hoc puncto, quod Deus non sit ens productum, non magis planta conuenit cum Deo, quàm lapis. Sicut enim esse improductum, negat productionem ab alio (in quo fortè tu dicces Deum differre à lapide, & conuenire cum perfectione plantæ, quæ non est producta ab alio) ita etiam esse improductum, dicit, non esse 66 productum à se, in quo Deus differt à plantæ perfectione, quæ à suo subiecto producit, & conuenit cum lapidis perfectione, quæ non producit à suo subiecto; ergo illud prædicatum im-

producti in quo vitam Deū constituit, non est magis conueniens viuenti creato, quam non viuenti. Ratio à priori est, quia cum re improducta simpliciter tam parum conuenit productum à se, quam productum ab alio; sicut cum re nullo modo cognita tam parum conuenit quæ est cognita ab alio, quam quæ est cognita à se, & è contrario, improductum enim æquè utramque productionem negat, sicut incognitum simpliciter negat utramque cognitionem; ergo illud esse improductum in Deo, non est prædicatum magis proprium viuentium, quam non viuentium, ergo per illud non constituitur Deus in ratione viuents magis quam in ratione mortui.

69 Confirmitur ulterius, quia esse viuens in planta non est prædicatum purè negatiuum, dicens præcisè, non esse ab alio, sed positium quod in causalitate à se & intrinsecè consistit; at in causalitate Deus nullo modo realiter conuenit cum planta, ut ostensum est, ergo nec in ratione vitæ.

Respondebis Tertio: Essentia diuina distinguitur saltem ratione nostrâ ab intellectione & volitione, quam ratione nostrâ in se recipit, ergo saltem ratione nostrâ operatur immanenter per intellectionem & volitionem, ergo etiam per hanc viuunt vitâ physicâ.

Sed contra Primò, Quia si hoc sufficeret ad vitam physicam, etiam viueret Deus physicè per omnipotentiam & alia attributa, quæ ratione nostrâ ab eo distinguuntur, & in illo recipiuntur: hoc autem nullus dixit, ergo nec per intellectionem viuunt Deus vitâ physicâ. Contra Secundò ratione à priori, quia Deum ratione nostrâ suam producere intellectionem, est absolute & simpliciter illam non producere; sicut illum ratione nostrâ esse compositum, est absolute & realiter non componi, sed solum à nobis concepi ad modum rei compositæ; ergo illum ratione nostrâ producere intellectionem, non erit absolute & realiter viuere vitâ physicâ, sed à nobis concepi ad modum viuents physicè, quod longè diuersum est. Adde, nec ratione nostrâ in Deo concipi productionem intellectionis & volitionis, quia hæc productio dicit imperfectionem, nos autem in Deo non ponimus, etiam ratione nostrâ, ea quæ dicunt imperfectionem. Quod si ratione nostrâ dicuntur distinguui, id non est, quia nos affirmemus, esse in Deo distinctionem, sed quia à diuersis actibus, quibus cognoscitur Deus in ordine ad diuersa connotata, extrinsecè denominatur distinctus; & hoc est distinguui ratione nostrâ: hoc autem pacto nec ratione nostrâ est productiuus suæ cognitionis, quia nos non concipimus verè Deum ut producentem suam intellectionem, nec ab actibus, quibus cognoscitur, denominatur extrinsecè illam producens, sicut denominatur extrinsecè distinctus à distinctione actuum, & consequenter nec ratione nostrâ illam producit, nec viuunt physicè per illam.

71 Vnde dico Secundò: Dei vita solū est intentionalis, id est cognoscitiua & volitiua. Probat, quia Deus verè intelligit per suâ essentiam, & per eam amat; sed viuens intentionale solum significat substantiam appetentem & cognoscentem, ergo Deus viuunt vitâ intentionali. Aduerte, hanc vitam non idèd dici intentionalem, quia à parte rei & physicè non sit vita, & sit solum ratione nostrâ (nam à parte rei physicè & independentè à no-

stro intellectu Deus viuunt verè, sicut verè intelligit, & amat) dicitur ergo intentionalis, quia consistit in actibus intellectus & voluntatis, cognitionis & appetitionis, qui intentionales dicuntur. Item, quia ad hanc vitam non requiritur productio physica termini vitalis, sicut requiritur ad vitam plantæ, quæ solet physica dici.

Hinc Tertio dico: Deo & creaturis cognoscentibus, ut Angelo & animantibus, verè datur ratio communis vitæ intentionalis. Probat, quia verè illis propriè conuenit cognoscere & appetere, in quo consistit hæc vita, licet hæc ratio communis cognoscendi & appetendi diuerso modo contrahatur ad Deum, ac ad creaturas. Deus enim cognoscit & appetit sine formâ superadditâ, creaturæ verò per aliquid à se productum, & in se receptum, in quo consistit differentia specifica inter Deum & creaturas; sicut ens est Deo & creaturis ratio communis, imò & vniuoca, ut diximus in Logica, quia verè Deus & creaturæ sunt entia. Diuerso tamen modo participatur ratio entis à Deo & creaturis: ille enim est ens à se, hæc verò ens ab illo; quæ sunt differentie contrahentes rationem entis. Idem dico de hac ratione vitæ intentionalis.

Quarto dico: Neque creaturis omnibus viuentibus datur ratio communis vitæ physica. Probat, quia, licet omnes creaturæ viuentes verè in se operentur immanenter, constitutæ in suo esse nonnaturali, aliæ quidem per productionem solius cognitionis & appetitionis, ut Angelus; aliæ per solam nutritionem, ut plantæ; aliæ per vitamque, ut animantia, quæ & nutriuntur & cognoscunt & appetunt: ostendi tamen iam supra, hanc rationem non esse constitutiuam vitæ physica, & hanc solum consistere in augmento ab intrinsecò per intus-susceptionem; iuxta hunc enim modum dicendi Angeli non viuunt physicè, sed solum intentionaliter, imò nec animantia cognoscentia & appetentia, ut talia, id est quæ ratio vitæ physica solum erit communis in hoc dicendi modo plantis & animantibus se nutrientibus. Idem patet in creaturis illis, si possibiles sint, ut aliunde suppono, quæ per suam substantiam cognoscerent & appetere; hæc enim viuerent vitâ intentionali, quæ viuunt Deus, non verò vitâ physicâ.

Vnde Quintò dico, vitam Dei, & vitam plantæ esse æquiuocas, sicut vox *canis* est æquiuoca respectu celestis & marini, & *gallus* respectu auis & hominis Galli. Ratio à priori ex dictis constat, quia vita physica consistit in eâ augmentatione per intus-susceptionem, intentionalis autem in cognitione & amore obiecti, quæ duo nullam habent conuenientiam, nisi in ratione entis, quæ non est conuenientia in conceptu viuents; ergo Deus ut intelligens non conuenit cum plantâ in ratione vitæ.

Respondebis, Deum & plantas conuenire in ratione motus ab intrinsecò, prout abstrahit ab intentionali & physico, quæ sunt differentie motus. Sed contra, quia motus intentionalis & physicus solo nomine conueniunt, ideoque motus intentionalis dicitur motus Grammaticaliter, id est, motus in nomine, non in re; motus autem physicus propriè est motus. Ratio à priori est, quia motus physicus ut talis dicit productionem physicam, & receptionem termini, intentionalis

H h 4 autem

autem præcisè dicit, esse representationem obiecti, productionem autem nullo modo dicit; ergo motus physicus & intentionalis sunt æquiuocè motus, ergo ab illis non potest abstrahi ratio communis.

Respondebis Secundò, Deum & creaturas conuenire in hoc, quod est, habere ab intrinseco terminum vitalem, cum hac differentiâ, quòd Deus habet ab intrinseco sine productione, creatura verò cum productione. Sed contrâ, quia habere perfectionem ab intrinseco, id est sibi identitificatam, non est ratio sufficiens ad constituendam vitam, ergo licet in hoc conueniant Deus & creatura inter se, non conueniunt in ratione vitæ.

76 Sed obijcies: Deus verè viuitt, & planta verè viuitt, ergo habent prædicatum commune vitæ. Respondeo, Deum viuere vitâ intentionali, plantam verò vitâ physicâ, quæ duo non habent inter se vllam conuenientiam in prædicato constituyente vitam, vt ostensum est.

Replicabis: Deus magis conuenit cum plantâ quàm cum lapide, quia cum lapide conuenit solum in ratione substantiæ, cum plantâ verò conuenit in ratione vitæ. Respondeo, in hac obiectione supponi eam conuenientiam, quam nos negamus: licet enim Deus viuât, non tamen vitâ vilo modo simili vitæ plantæ; vt enim ostensum est, illæ duæ vitæ solo nomine conueniunt.

SECTIO II.

Quæ sint viuientia in actu primo, & quæ in actu secundo.

77 **E**xPLICATA vitâ physicâ, facillè dignoscetur quæ sint viuientia in actu primo, quæ in actu secundo. Pro quo aduerte, viuens in actu primo illud esse, quod est principium operationis vitalis formaliter; viuens verò in actu secundo esse ipsam actualem operationem vitalem, quæ magis propriè dicitur vita in actu secundo, quàm viuens.

Aduerte deinde, viuens in actu primo aliud esse substantiale, accidentale aliud. Viuens accidentale est principium accidentale, per quod substantia producit actum vitalem: substantiale verò est ipsa substantia viuens quæ est primum principium operationum, homo, Angelus, equus, &c.

78 Aduerte denique, in hac quæstione etiam plurimum de nomine misceri; etenim nonnulli Auctores solum intelligunt nomine principij vitalis accidentalis id quod ita per se est ratio producendi terminum vitalem, vt sit etiam debitum principio radicali ab instanti suæ generationis: vnde inferunt, habitus naturales non esse vitales in actu primo, quia non debentur animæ ab instanti generationis, potest enim sine habitibus absolute existere, & operari. Alij verò solum intelligunt nomine principij vitalis accidentalis id, quod est subiecto ratio operandi ab intrinseco, etiam si sit quid ei substantiæ indebitum ab instanti generationis, vnde non excludunt habitus naturales à ratione principij vitalis.

79 Certè inter hos Auctores de re nulla est dissensio: nec enim negari potest, habitum naturalem non deberi animæ pro primo instanti, &

animam posse sine illo operari, quia non dat simpliciter, sed facillè posse: quare si nomine principij vitalis significetur principium debitum à primo instanti, non dubium, habitum non esse vitalem; si verò id non requiratur, videtur etiam certum, habitum esse vitalem, quia & est ab intrinseco, id est petens recipi & produci ab animâ; item est operatiuus ab intrinseco actu manentium in animâ. Ecce ergo, inter negantes & concedentes habitibus vitam, nulla de re, tota de nomine contentio est.

SUBSECTIO PRIMA.

Quid de habitibus naturalibus & supernaturalibus.

EGO concesso in hac quæstione, & sit PRIMA CONCLUSIO, Habitibus naturales dicendos vitales, quia principium vitale accidentale in actu primo ferè ab omnibus, vno vel altero excepto, non vocatur principium debitum viuenti substantiali à primo instanti, sed illud præcisè quod in supposito substantiali est ratio viuendi in actu secundo; hoc autem propriissimè conuenit habitui naturali, qui & est ab intrinseco animæ, & ex parte ipsius animæ ab intrinseco concurret ad intellectionem, quæ est actualis vita.

Dices Primo: Habitus non operatur immanenter in se, quia non recipit in se actus, quos producit, ergo non viuitt per modum actus primi. Deinde, eò quòd ipsi operentur, non dicitur propriè anima operari immanenter. Ob hoc argu-
81 mentum à contrariâ sententiâ stant in præsentia aliqui recentiores, sed immeritò, quod Primò ad hominem ostendo, quia in horum sententiâ anima non recipit in se actus materiales sensationis & appetitionis, recipiuntur enim, vt hi docent, in solâ materiâ, & tamen anima viuitt per eos, & est principium vitalis illorum; ergo similiter, licet habitus non recipiat in se actum quem producit, adhuc poterit esse principium vitale. Respondeo deinde absolute, ad rationem principij vitalis accidentalis non requiri, vt ipsum principium in se recipiat operationem; sufficit enim, esse rationem suo subiecto mouendi se ab intrinseco. Quod verò additur, suppositum non denominari operans ab operatione habitus, est manifestè falsum: nam non minus denominatur verè ignis calefacere à calore quem habet, etiam si sit accidens, quàm homo intelligens ab ipsâ animâ. & demus, distinguere potentias, nonne ab intellectu diceretur homo verè se mouere ab intrinseco: quid ergo quoad hoc minus est in habitu?

Dices Secundò: Habitus non est potentia, sed quasi leuamen ipsius, ergo non est principium vitale, sed leuamen illius. Pater consequentia, quia principium accidentale vitale, & potentia, conuertuntur. Respondeo, principium vitale accidentale latius parere quàm potentiam: hæc enim supra principium vitale addit, esse debitum substantiæ ab instanti generationis, & esse determinationem illius ad operandum, eique necessariam ad operationem: quare habitus, qui nullum ex his tribus habet, non est potentia, est tamen adhuc principium vitale, quia est ratio suo subiecto mouendi se ab intrinseco.

Dices Tertiò: Habitus non operatur per se immanenter,